

Trzy róże (cykl)

BOLESŁAW LEŚMIAN

Trzy róże (cykl)

Co w mgłach czyni żagiel na głębinie?...

Co w mgłach czyni żagiel na głębinie?

Nic, prócz tego, że żegluje.

A co wiosna w zielonej dolinie?

Nic, prócz tego, że wiosnuje¹.

Morze

Wiosna

Czym są rany, co pierś tobie krwawią?

To amulet² koralowy³.

A czym łzy, co gardło twoje dławią?

To różaniec bursztynowy.

Ciało, Łzy, Cierpienie

Czym ty byłeś o słońca zachodzie?

Byłem duchem, byłem ciałem.

Czemuś zabił dziewczynę w ogrodzie?

Nie zabiłem, lecz kochałem.

Miłość tragiczna

Śmierć

Dusza w niebiosach

Przybyła dusza na kłęczkach do nieba w bożą obczyznę,
Nie chciała patrzeć na gwiazdy i na wieczności pierwszszynę.

Nie chciała ulec weselu, ni nowym jaśnieć obliczem,
Ani wspominać nikogo, ani zapomnieć o niczem.

I rozpuściła warkocze, i pomyślała w błękicie,
Że w niekochanych objęciach przemarnowała swe życie.

Bez zdrady i bez oporu, starannie kryjąc swą ranę,
Pieściła usta nielube⁴ i oczy niemiłowane.

I trwała dla nich bezwolna, i kwitła dla nich bezduszna,
I przeżywała je — losem, i była losom posłuszna.

Niebo

Smutek

Tajemnica

Los

¹wiosnować (neol.) — przyczyniać się do charakterystycznych dla wiosny zmian w przyrodzie. [przypis edytorski]

²amulet — przedmiot, któremu przypisuje się magiczną moc. [przypis edytorski]

³koralowy — wykonany z koralu, tj. z wapiennych szkieletów koralowców, czyli zwierząt morskich tworzących rafy. [przypis edytorski]

⁴nieluby — niekochany. [przypis edytorski]

A nie kochała tak tkliwie, a nie kochała tak czule,
Że nikt w jej jasnym uśmiechu nie trafił myślą na bóle.

Falsz

Lecz teraz nagle pojęła, że wobec Boga i nieba
Już nic nie wolno ukrywać i nic ukrywać nie trzeba.

Prawda, Wyrzuty sumienia

Śmierć w niej obnaża pośpiesznie prawdę tak długo tajoną,
Tą prawdą skrzą się źrenice, tą prawdą błyska się łono⁵!

I dusza lękiem spłonęła, że wkrótce po jej pogrzebie
Przyjdzie w ślad za nią kochanek, aby odnaleźć ją w niebie.

Kłamstwo

Wyciągnie ku niej ramiona, ziemskiej wyzbyte rozpaczy,
I zajrzy w oczy, i dawne jej niekochanie zobaczy.

Dwoje ludzieńków

Często w duszy mi dzwoni pieśń, wyłkana w żalobie
O tych dwojgu ludzieńkach, co kochali się w sobie.

Lecz w ogrodzie szept pierwszy miłosnego wyznania
Stał się dla nich przymusem do nagłego rozstania.

Rozstanie

Nie widzieli się długo z czyjejś woli i winy,
A czas ciągle upływał — bezpowrotny, jedyny.

Czas, Przemijanie, Los

A gdy zesli się, dłonie wyciągając po kwiecie,
Zachorze⁶ tak bardzo, jak nikt dotąd na świecie!

Cierpienie

Pod jaworem — dwa łóżka, pod jaworem — dwa cienie,
Pod jaworem ostatnie, beznadziejne spojrzenie.

I pomarli oboje bez pieszczoty, bez grzechu,
Bez łzy szczęścia na oczach, bez jednego uśmiechu.

Śmierć
Miłość romantyczna

Ust ich czerwień zagasła w zimnym śmierci fiolecie,
I pobledli tak bardzo, jak nikt dotąd na świecie!

Chcieli jeszcze się kochać poza własną mogiłą,
Ale miłość umarła, już miłości nie było.

Rozczarowanie, Miłość,
Śmierć

I pokłękli spóźnieni u niedoli swej proga,
By się modlić o wszystko, lecz nie było już Boga.

Zwątpienie

Więc sił resztą dotrwali aż do wiosny, do lata,
By powrócić na ziemię — lecz nie było już świata.

⁵łono (poet.) — pierś. [przypis edytorski]

⁶zachorzeć — dziś: zachorować. [przypis edytorski]

Dziś w naszego spotkania rocznicę...

Dziś w naszego spotkania rocznicę
Pozawrzemy⁷ szczelnie okiennice,
By powtórzyć wśród nocnej ciemnoty⁸
Dawne nasze, najpierwsze pieszczoty.
Dawne słowa z dni pierwszych kochania,
Chociaż każde dziś ustom się wzbrania,
Kaźde snem się nieśmiałym kolebie,
Nas niepewne i niepewne siebie.
Lecz, stłumiwszy nieufność rozsądku,
Powtórzymy wszystkie od początku.

Spotkanie, Miłość,
Wspomnienia, Noc
Pamięć, Sen

Ja tu stoję za drzwiami...

Ja tu stoję za drzwiami — za klonowymi,
I wciąż milczę ustami — rozkochanymi.
Noc nadchodzi w me ślady — tą samą drogą,
Pociemniało naokół — nie ma nikogo!

Noc, Kochanek

Od miłości zamieram — chętnie zamieram,
I drzwi twoje rozwieram⁹ — nagle rozwieram,
I do twojej alkowy¹⁰ wbiegam uparcie,
I przy łożu twym stoję, niby na warcie!

Miłość

Żaden lęk mnie nie złęknie i nie wyżenie¹¹,
Nawet rąk twych po murach spłoszone cienie,
Choćbyś mnie zaklinała wszystkimi słowy,
Już ja nigdy nie wyjdę z twojej alkowy!

Erotyzm, Kuszenie,
Pożądanie

Kwapily się burze...

Kwapily¹² się burze,
Opóźnił się cud!
Powymarły¹³ róże
W cieniu twoich wrót.

Burza

Kwiaty

O kulach przez błonie
Szedłem do tych róż.
Przyjść raz drugi po nie
Nie wolno mi już!

Miłość niespełniona, Kaleka

⁷pozawrzeć — pozamykać. [przypis edytorski]

⁸ciemnota — tu: ciemność. [przypis edytorski]

⁹rozwierać (daw.) — otwierać [przypis edytorski]

¹⁰alkowa (daw.) — sypialnia. [przypis edytorski]

¹¹wyżęnąć (daw.) — wygnać. [przypis edytorski]

¹²kwapić się (daw.) — śpieszyć się. [przypis edytorski]

¹³powymarły — dziś popr.: powymierały. [przypis edytorski]

Ponad zakres śnieżycy...

Ponad zakres śnieżycy, ponad wicher i zamieć
Duch mój leci ku tobie w światel kręgi i smugi.
Czyjaś rozpacz się sili w biały posąg okamieć¹⁴,
W biały posąg nad brzegiem ociemniałej¹⁵ jarugi¹⁶.

Duch, Rozpacz

Odkąd znikłaś w objęciach niedomkniętej w świat bramy
Odkąd zbladłaś, schorzyła moich wspomnień bezsiłą,
Tak się dziwnie nie znamy, tak się strasznie nie znamy,
Jakby nigdy i nigdzie nas na świecie nie było.

Tęsknota, Wspomnienia

Znajdźmy siebie raz jeszcze wśród wichury i cienia,
Zakochajmy się w sobie nad otchłanią wieczoru
Tą miłością powtórna, co już nie chce zbawienia,
Tym pragnieniem ostatnim, co już nie zna oporu!

Marzenie, Miłość

Zakochajmy się w sobie krwawym serca wyzuciem¹⁷
Z tego szczęścia, o którym nie mówimy nikomu,
Zakochajmy się w sobie naszych śmierci przeczuciem,
Dwojgą śmierci, co w jednym pragną spełnić się domu.

Miłość, Śmierć

Rwie się w strzępy wichura, jakby szumna jej grzywa
Rozszarpała się nagle o sękatą głąb lasu.
Życie, niegdyś zranione, z żył we trwodze upływa,
Coraz bardziej na uśmiech brak odwagi i czasu!

Ponad zakres śnieżycy, ponad wicher i zamieć
Duch mój leci ku tobie w światel kręgi i smugi.
Czyjaś rozpacz się sili w biały posąg okamieć,
W biały posąg nad brzegiem ociemniałej jarugi.

Powrót

Gwiazdo coś spadła, śnij mi się, śnij!
W progę-m wędrowny porzucił kij,
Byłem ja leśny,
Byłem bezkresny¹⁸.
A dzisiaj — czyj?

Życie jako wędrowka,
Kondycja ludzka

Dziś — twój, dziewczyno! Dzwon-że mi, dzwoń,
Wichrze zszarpany o wonną błoń!
Jedną piieszczotą
Znuży się oto
Dusza i dłoń.

W ogniu, dziewczyno, spal mi się, spal!
Jednaka we mnie radość i żal —
Czyli¹⁹ ja w zbożu,

¹⁴okamieć (neol.) — skamienieć; zamienić się w kamień. [przypis edytorski]

¹⁵ociemniały — tu: zaciemiony. [przypis edytorski]

¹⁶jaruga — jar, wąwóz. [przypis edytorski]

¹⁷wyzucie — pozbawienie. [przypis edytorski]

¹⁸bezkresny — dziś popr.: bezkresny. [przypis edytorski]

¹⁹czyli — czy z partykułą pytajną -li. [przypis edytorski]

Czy w twoim łóżu,
Czy wpośród fali.

Dwa ciała w mroku! Nie bój się, nie!
Wraz z tobą ginę w tym samym śnie —
Kto zwiedził ziemię,
Ten duchem drzemie
Na jezior dnie!

Melancholia, Sen

Pożarze pierśny, płomieniu ustny...

Pożarze pierśny²⁰, płomieniu ustny,
Bezsenne noce, senne poranki!
Bądź pochwalony i bądź rozpustny,
Uśmiechu wiernej mojej kochanki!

Miłość, Pożądanie, Pożar

Choć, zasypiając, nie wie, że pieszczę,
Lecz drga opodal²¹ swymi ramiony²²...
Raduj mnie jeszcze i męcz mnie jeszcze,
Śnie, jej biodrami w łóżu wysniony!

Sen, Seks

Rok nieistnienia

Nadchodzi rok nieistnienia, nadchodzi straszne bezkwiecie,
W tym roku wszystkie dziewczęta wyginą, niby motyle.
Ja pierwsza blednę samochcąc i umrzeć muszę za chwilę —
I już umieram — o, spojrzuj! — i już mnie nie ma na świecie!

Śmierć, Przemijanie

Ucz się pożądać mej śmierci, ponętne pieścić nietrwanie,
Całować mrzonkę, co dla cię kształt ust czerwonych przybiera,
I wierzyć w radość mych cieni, i w oczu mych obcowanie:
Nie widzi, jeno²³ obcuje ten, co naprawdę umiera.

Uczył się kochać umarłą, pieścił dłoń, której nie było,
Całował oczy zamknięte, każdą powiekę z osobna,
Porozumiewał się z piersią, jak z pełną pieszczot mogiłą —
Ale nie wiedział, co czuła, bo nazbyt była zagrobna²⁴.

Miłość silniejsza niż śmierć,
Pocałunek, Ciało

Czy czujesz moje pieszczoty i pocałunki, i radość?
Czyli²⁵ nie bolą cię mroki i nieistnienia nadmiary?
O, wyznaj wszystko do końca, uczynj tęsknocie mej zadość,
Zadrzyj z miłości pośmiertnej, jeślić dostępne jej czary!

Miłość, Tęsknota, Śmierć

Czemuż tak wątpisz o zmarłej? Wszak już do cudów nawykam,
Miłości jestem posłuszna i szczęściu się nie opieram!
I czuję twoją pieszczotę, i coraz bardziej zanikam,
I czuję twe pocałunki, i coraz bardziej umieram.

²⁰pierśny — tu: płonący w piersiach. [przypis edytorski]

²¹opodal — w pobliżu. [przypis edytorski]

²²swymi ramiony — dziś popr. forma N.Im: swoimi ramionami. [przypis edytorski]

²³jeno (daw.) — tylko. [przypis edytorski]

²⁴zagrobny (neol.) — zmarły. [przypis edytorski]

²⁵czyli — czy z partykulą pytajną -li. [przypis edytorski]

Schadzka

Z zielonym żukiem na odwianym płatku
Róża, kosmata od rosy,
Purpurowieje w niebiosy.
Twój ogród płonie w zieleni dostatku,
Nie ja — lecz sen mój i głód
Kończą do twoich wrót.

Przyroda nieożywiona,
Kwiaty

Dłoń, której wzywasz, otwiera ci wrota.
Oto — pierś moja i lice —
Idź za mną w moją świetlicę²⁶!
W świetlicy — wiosna i blask, i spiekota —
Ja — ściszę wrzenie mej krwi,
Ty — zamkniesz okna i drzwi.

Zamknąłem okna i drzwi w białym murze.
Czemuż twarz twoja pobladła?
Nie patrz w głąb swego zwierciadła.
Tam — za oknami jest — ogród i róże,
Nie mogę przypomnieć już,
Ile zakląłem tych róż?

Rad byś mi róże dać w winie i w chlebie,
Róże się cisną do gardła!
Matka mi wczoraj umarła...
Nie wiem, czy wolno całować mi ciebie?...
O śmierci rzucam ci wieść,
A ty mnie odstęp lub pieść!...

Miłość, Śmierć, Matka

Otworzę okna, drzwi w słońce otworzę,
Rozwidnię ściany i sprzęty,
Rozbudzę ogród, snem zdjęty!
Ku ogrodowi przydźwignę twe łoża,
Pieszczotą zmączę ci krew,
Wysłuchany w ogrodu śpiew!

Miłość, Pożądanie, Seks

Schadzka spóźniona

Pójdziemy śladem cienia i szelestu
Po ścieżce, która wzdłuż rosą połyska.
Popod²⁷ krzewami sztywnego agrestu
Pachną na słońcu świeże kretowiska.

Ogród, Przyroda
nieożywiona, Rośliny

W powiędłych liściach, pokurczonych chłodem,
Lśnią srebrne resztki wczorajszej ulewy,
Nad zapuszczonym od dawna ogrodem
Słychać gawronów trzepoty i śpiewy.

Obok jabłoni — przypadkowa sosna
Swe igły w bladym zanurza błękitcie.

Drzewo

²⁶światlica (daw.) — izba, pomieszczenie. [przypis edytorski]

²⁷popod (daw.) — pod. [przypis edytorski]

O, jakże prędko przeminęła wiosna,
Pozostawiając przelężnione życie!

Przemijanie

Coraz to mocniej otulasz się w chustę,
W której pierś twoja, jak w gnieździe, się chowa,
Trzeba nam było rzec dawniej te słowa,
Co dzisiaj zabrzmiały — spóźnione i puste!

Przemijanie, Miłość
niespełniona, Smutek

Trzeba nam było spleść dłonie uparte
I z zamkniętymi iść w słońce oczyma!
Dzisiaj te oczy zostaną — otwarte,
Dzisiaj się warga w pół drogi zatrzyma...

Śnież się w duszy mojej, śnież...

Śnież się, w duszy mojej śnież,
Piersi, nocą całowana,
Co zachować przez sen chcesz
Usta moje aż do rana!

Miłość, Ciało, Pożądanie,
Kobieta

Znój się, w ciele moim znój,
Miłujących rąk pogłado,
Coś mi dreszcz piększyła mój,
Przodując zadumą bladą!

Trwoń się, ogniu świecy, trwoń
Na tę pościel, na tę lnianą,
Gdzieś rozwidnił białą skroń,
U nóg moich zapodzianą!

Trzy róże

W sąsiedniej studni rdzawi się szczęk wiadra.
W ogrodzie cisza. Na kwiatach śpią skwary²⁸,
Spoza zieleni szarzeje płot stary.
Skrzy się ku słońcu sęk w płocie i zadra,
O wodę z pluskiem uderzył spód wiadra.

Przyroda nieożywiona,
Ogród

Spójrzmy przez liście na obłoki w niebie
I na promieni po gałęziach załom,
Zbliźmy swe dusze i pozwólmy ciałom
Być tym, czym wzajem pragną być dla siebie!
Spójrzmy przez liście na obłoki w niebie.

Dusza, Ciało, Miłość,
Rośliny

Woń róż, śpiew ptaków i dwie dusze znojne,
I dwa te ciała, ukryte w zieleni,
I ten ład słońca wśród bezładu cieni,
I najście ciszy nagłe, niespokojne,
Woń róż, śpiew ptaków i dwie dusze znojne.

Ogród, Ciało

---

²⁸skwar — upał. [przypis edytorski]

A jeśli jeszcze, prócz duszy i ciała,
Jest w tym ogrodzie jakaś róża trzecia,
Której purpura przetrwa snów stulecia,
To wszakże ona też nam w piersi pała²⁹ —
Ta róża trzecia, prócz duszy i ciała!

Dusza, Ciało

U w półrozwartych stoim drzwi...

U w półrozwartych stoim drzwi,
Marszcząc ku dalom swoje brwi.
Nic — tylko próg, tej chaty próg,
Głodzony wciąż utrudą nóg —
A z dala w słońcu szumi las,
I wiem, że w lesie nie ma nas!

Cierpienie

W dłoni już pełny dzierzysz³⁰ dzban,
Krew doń upływa z naszych ran,
Nic — tylko krew i tylko krew,
I dwojga ust wylękły śpiew —
A z dala w słońcu szumi las,
I wiem, że w lesie nie ma nas!

Las

Krew

Wieczorem

Wieczorem było, wieczorem,
Gdy zorza gasła nad borem.
Dzienny ulatniał się skwar,
Rosa nam spadła na głowy
I zmierzchem dymił się jar,
Jar kalinowy.

Przyroda nieożywiona,
Wieczór

Z daleka idzie, z daleka
Ten mrok, co kwiatów się rzeka.
Gdy, płosząc ospałą woń,
Chłód powiał nad pola zżęte,
O moją zagrzałaś skroń
Dłonie zziębnięte.

Nie wolno patrzeć, nie wolno
Bez pieszczot w ciemność dokolną³¹!
Zbłąkanych w obszarach pól
Nie złączy żaden sen złoty,
Ni lęk, ni zgroza, ni ból,
Nic — prócz pieszczoty!

Miłość

²⁹ *pałać* — płonąć. [przypis edytorski]

³⁰ *dzierzyc* (daw.) — trzymać. [przypis edytorski]

³¹ *dokolny* — znajdujący się dookoła. [przypis edytorski]

Wyznanie

Nie rań pogardą tej obcej dziewczyny,
Jej czar jest inny, niżeli twój czar.
Tyś memu ciału dreszcz w świecie jedyny,
A ona ust mi chce oddać maliny³² —
Czyż dłoń zdoła odtrącić ten dar?

Pożądanie, Zdrada, Ciało

Wszak tobie pierwszej tę miłość wyznaję —
Ona nic nie wie, choć czeka i śni.
Szedłbym tak do niej, jak w lasy i w gaje,
A odkąd znam ją, wciąż mi się wydaje,
Że policzone są wiosny mej dni!

Wyrzuty sumienia

Wargi ma falą w uśmiechu ozdobne,
Jaśnistym włosem polśnioną³³ ma skroń,
Spojrzenia — pilne³⁴ i z lekka żalobne,
Dłonie do twoich niechcący podobne —
Pieszcząc, pomyślę, że pieszczę twą dłoń...

Ciało

Jej zakłęk szeptu nie zmienią mnie wcale,
Jej pocałunek nie rozłączy nas!
Pozwól mi odejść w ust tamtych korale,
Bym łkał przez chwilę, bym kochał niestale
Raz jeszcze jeden, ach, tylko ten raz!

Pożądanie, Zdrada,
Wyrzuty sumienia

³²*ust maliny* — usta w kolorze malin. [przypis edytorski]

³³*polśniony* (neol.) — otoczony blaskiem. [przypis edytorski]

³⁴*pilny* (daw.) — czujny; uważny. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z [Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur](#).

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na [Licencji Wolnej Sztuki 1.3](#). Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w [Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur](#). Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/laka-trzy-roze>

Tekst opracowany na podstawie: Bolesław Leśmian, Łąka, wyd. J. Mortkowicza, Warszawa 1920

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Hanna Zając, Marta Niedziałkowska, Paulina Chormańska, Paulina Chormańska, Paweł Kozioł.

ISBN 978-83-288-0501-9

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przeznacz 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przeznacz darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).